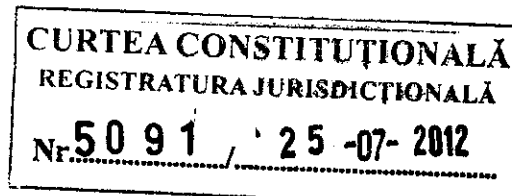
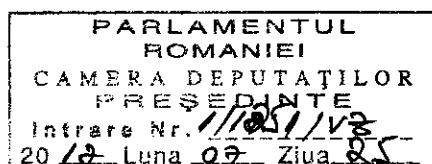

R O M Â N I A
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ
CABINETUL PREȘEDINTELUI

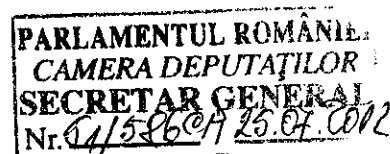
157 pt BA
Cm

Palatul Parlamentului
Calea 13 Septembrie nr.2, Intrarea B1, Sectorul 5, 76112 București, România
Telefon: (+40-1) 313-2531; Fax: (+40-1) 312-5480
Internet: <http://www.ccr.ro> E-mail: pres@ccr.ro

Dosar nr.1260 A/2012

Domnului
Valeriu Ștefan ZGONEA
Președintele Camerei Deputaților

Vă comunicăm, alăturat, în copie, Decizia nr.736 din 24 iulie 2012, prin care Curtea Constituțională a admis obiecția de neconstituționalitate și a constatat că dispozițiile Articolului unic pct.2 din Legea pentru modificarea și completarea Legii nr.3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului sunt neconstituționale.

Vă asigurăm de deplina noastră considerație.

ROMÂNIA
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

Dosar nr.1260 A/2012

DECIZIA nr.736

din 24 iulie 2012

**asupra obiecției de neconstituționalitate a dispozițiilor Articolului unic
pct. 2 din Legea pentru modificarea Legii nr.3/2000 privind organizarea și
desfășurarea referendumului**

I. 1. Cu Adresa nr.16/442 din 19 iulie 2012, liderul Grupului parlamentar al Partidului Democrat Liberal, domnul Mircea Toader, a trimis Curții Constituționale sesizarea Grupului parlamentar al Partidului Democrat Liberal referitoare la neconstituționalitatea Legii pentru modificarea Legii nr.3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului.

2. La sesizare s-a anexat lista cuprinzând semnăturile autorilor acesteia: Mircea Toader, Doinița-Mariana Chircu, Sorin Andi Pandele, Cornel Ghiță, Cristina Elene Dobre, Stelian Ghiță-Eftemie, Eugen Bădălan, Nicolae Bud, Viorel Balcan, Lucian Nicolae Bode, Valeriu Alecu, Marius-Sorin Göndör, Maria Stavrositu, Stelian Fuia, Sulfina Barbu, Mihai Stroe, Mihai Cristian Apostolache, Florian Daniel Geantă, Iulian Vladu, Teodor-Marius Spînu, Nicușor Păduraru, Victor Boiangiu, Adrian Rădulescu, Viorel Cărare, Cristian Petrescu, Samoil Vîlcu, Clement Negruț, Constantin Chirilă, Mircea Marin, Constantin Severus Militaru, Gheorghe Ialomîțianu, Gabriel Andronache, Carmen Axenie, Marius Cristinel Dugulescu, Iosif Ștefan Drăgulescu, Constantin Dascălu, Mihai Surpățeanu, Dan-Radu Zătreanu, Daniel Buda, Iosif

Veniamin Blaga, Ioan-Nelu Botiș, Cornel Știrbeț, Gelu Vișan, Valeriu Tabără, Raluca Turcan, Roberta Alma Anastase, Vasile Gherasim, Cristian Alexandru Boureanu, Marius Rogin, Răzvan Mustea-Șerban, Theodor Paleologu, Monica Maria Iacob-Ridzi, Ioan Holdiș, Toader Stroian, Alin Silviu Trăsculescu, Ioan Oltean, Tinel Gheorghe, Zanfir Iorguș, Florin Postolachi, Iustin-Marinel Cionca-Arghir, Bogdan Cantaragiu, Adrian Florescu și Sorin Ștefan Zamfirescu.

3. Sesizarea a fost formulată în temeiul art.146 lit.a) din Constituție și al art.10, 15, 16 și 18 din Legea nr.47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, a fost înregistrată la Curtea Constituțională sub nr.5019 din 19 iulie 2012, formând obiectul Dosarului nr.1.260 A/2012.

II. Obiectul sesizării, astfel cum a fost formulat, îl constituie dispozițiile art.34 din Legea pentru modificarea Legii nr.3/2000 pentru organizarea și desfășurarea referendumului. Examinând dispozițiile legale criticate se constată, însă, că obiectul sesizării îl constituie Articolul unic punctul 2 din Legea pentru modificarea Legii nr.3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului, potrivit căruia : « *Articolul 34 se modifică și va avea următorul cuprins : "Art.34.- Intervalul de timp pentru desfășurarea referendumului național se va stabili prin hotărâre a Guvernului. "* »

III. 1. În motivarea sesizării se susține că textul de lege criticat încalcă dispozițiile constituționale ale art.1 alin.(3) și (5), ale art.11 alin.(1) și (2), ale art.20 și ale art.147 alin.(4).

2. Cât privește pretinsa încălcare a prevederilor constituționale ale art.1 alin.(5) care consacră obligația de respectare a Constituției, a supremației sale și a legilor, ale art.11 alin.(1) și (2) – *Dreptul internațional și dreptul intern* și ale art.20 – *Tratatelor internaționale privind drepturile omului*, se susține că « prin introducerea unui alt interval orar de desfășurare a referendumului pentru demiterea președintelui României, nu cu un an, așa cum Curtea Constituțională a

stabilit de curând că este inacceptabil, ci cu mai puțin de 10 zile înainte de ziua votării, se procedează la modificarea legislației electorale cu nesocotirea Codului bunelor practici în materie electorală. » Se arată în acest sens că, prin ratificarea Tratatului de aderare la Uniunea Europeană și prin dobândirea statutului de membru al Uniunii Europene, România s-a obligat să respecte toate obligațiile ce decurg din legislația primară a tratatelor internaționale în general și a legislației europene, în special, precum și la respectarea actelor organelor Consiliului Europei, implicit ale Comisiei Europene pentru Democrație prin Drept - Comisia de la Veneția. Se invocă și Decizia nr.51/2012 a Curții Constituționale, respectiv actele internaționale la care aceasta face trimitere [art.21 alin.(3) din Declarația Universală a Drepturilor Omului, art.25 din Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice, art.3 din Protocolul nr.1 adițional la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților], de natură să susțină același imperativ al stabilității normelor juridice în domeniul electoral. De asemenea, se invocă și Decizia nr.682/2012 a Curții Constituționale, subliniindu-se că în jurisprudența citată s-a statuat că modificarea legislației electorale cu mai puțin de 6 luni înaintea alegerilor încalcă principiile statuate de Curtea Constituțională în aplicarea art.1 alin.(5) din Constituție interpretat în concordanță cu dispozițiile Convenției pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale și cu jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, cu raportare și la Codul bunelor practici în materie electorală adoptat de Comisia de la Veneția.

3. Se susține, totodată, că normele criticate încalcă și prevederile ”art.1 alin.(5) din Constituție cu trimitere la art.48 din Legea nr.3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului”, întrucât s-a procedat la modificarea legii ”la mai mult de 10 zile de la data la care a fost anunțat referendumul.” Or, art.48 din Legea nr.3/2000 prevede că măsurile tehnico-organizatorice privitoare

la referendumul național se stabilesc de Guvern în termen de 10 zile de la data la care a fost anunțat referendumul, acest articol nefiind abrogat sau modificat de Legea de aprobare a Ordonanței de urgență a Guvernului nr.41/2012. În plus, modificarea legislativă s-a realizat în cadrul unei sesiuni extraordinare a Parlamentului României, convocată tocmai pentru ca această modificare să fie adoptată și să poată intra în vigoare în așa fel încât să fie aplicabilă pentru referendumul ce se va desfășura pe data de 29 iulie 2012.

4. În motivarea sesizării se mai susține că prin adoptarea textului modificator s-a ajuns la o anumită imprecizie și o anumită neclaritate a acestuia, pentru că lasă posibilitate Guvernului de a "jongla" pe perioada de desfășurare a scrutinului. Se apreciază, pentru aceste motive, că textul este impredictibil. În plus, eficacitatea măsurilor în cauză este pusă sub semnul întrebării față de data la care vor fi adoptate sau aprobate, ceea ce are ca efect crearea unor suspiciuni în ceea ce privește rezultatele acestuia.

5. Invocându-se principiile statuate în Deciziile nr.61/2010, 51/2012 și nr.682/2012, cu privire la necesitatea stabilității legislației electorale, se conchide că se încalcă și prevederile art.147 alin.(4) din Constituție potrivit cărora deciziile Curții Constituționale sunt general obligatorii.

IV. În conformitate cu dispozițiile art.16 alin.(2) din Legea nr.47/1992, sesizarea a fost transmisă președinților celor două Camere ale Parlamentului și Guvernului, pentru a-și formula punctele de vedere asupra sesizării de neconstituționalitate.

V. 1. Președintele interimar al Senatului a transmis Curții Constituționale, cu Adresa nr.I 473 din 20 iulie 2012, înregistrată la Curtea Constituțională cu nr.5035 din 23 iulie 2012, punctul de vedere prin care apreciază că sesizarea este neîntemeiată.

2. Se arată, în esență, că regula impusă de Curtea Constituțională prin Decizia nr.731/2012, potrivit căreia referendumul de demitere a Președintelui României este valid numai dacă la acesta se prezintă cel puțin jumătate plus unu din numărul cetățenilor cu drept de vot - necesită și reglementări care să dea efectivitate acestei decizii, în sensul încurajării participării la referendum. Întrucât Codul bunelor practici în materie electorală al Comisiei de la Veneția impune ca un astfel de cvorum să nu existe sau, dacă există, să fie cât mai scăzut, se apreciază că „din această perspectivă, cerința impusă de Curtea Constituțională, prin Decizia nr.731/2012 ar părea ca fiind una excesivă dacă programul de desfășurare a referendumului nu ar fi astfel stabilit încât să permită tuturor cetățenilor cu drept de vot participarea la referendum.”

3. În ceea ce privește critica de neconstituționalitate referitoare la faptul că Guvernul urmează să stabilească intervalul orar al acestui referendum, se apreciază că este neîntemeiată. Aceasta întrucât organizarea referendumului aparține Guvernului, astfel încât nu se încalcă sau afectează rolul vreunei autorități publice și, totodată, această reglementare înlătură excepția prevăzută anterior prin Legea nr.3/2000, prin instituirea unei norme nediscriminatorii pentru toate tipurile de referendum.

4. Cât privește critica potrivit căreia modificările intervenite în cuprinsul Legii nr.3/2000 au fost adoptate cu puțin timp înainte de desfășurarea referendumului se apreciază că este „complet nejustificată”, având în vedere întregul context legislativ în care aceasta a fost realizată. Astfel, modificarea a fost determinată de necesitatea punerii în acord, în regim de urgență, a tuturor dispozițiilor Legii nr.3/2000 cu Decizia Curții Constituționale nr.731/2012. Din acest punct de vedere, convocarea Parlamentului în sesiune extraordinară reprezenta singura modalitate de rezolvare a acestei cerințe constituționale; în caz contrar ar fi fost încălcate prevederile art.147 alin.(4) din Constituție și toate

celelalte dispoziții constituționale referitoare la finalizarea procedurii declanșate de Parlament cu privire la suspendarea Președintelui României.

VI. 1. Președintele Camerei Deputaților a transmis Curții Constituționale, cu Adresa nr.1/1226 din 23 iulie 2012, înregistrată la Curtea Constituțională cu nr.5039 din 23 iulie 2012, punctul de vedere prin care apreciază că susținerile autorilor sesizării nu pot fi reținute.

2. Se precizează că textul legal supus controlului de constituționalitate nu reglementează în mod expres un interval orar pentru desfășurarea referendumului, ci doar competența Guvernului de a stabili prin hotărâre intervalul de timp pentru desfășurarea referendumului național.

3. Se mai arată că întreaga argumentație din cuprinsul sesizării se referă la legislația electorală, iar legislația în materie de referendum este diferită de aceasta. Sub aspectul regulilor stabilite de Comisia de la Veneția, se arată că este incident Codul de bune practici în materie de referendum, care nu face precizări în legătură cu intervalul orar în care ar trebui să se desfășoare referendumul, statele europene fiind libere să adopte măsuri legislative în materie electorală în funcție de contextul intern.

4. Cu privire la invocarea faptului că modificarea legislației în materie ar crea o situație nepredictibilă, încălcând dreptul de a alege, se apreciază că “argumentația este falsă, pentru că prin modificarea legislativă (mărirea perioadei de vot) nu se îngrădește niciun drept de a alege, ci se dă posibilitatea mai multor cetățeni de a-și exprima dreptul de vot”.

5. Referitor la pretinsa încălcare a prevederilor art.147 alin.(4) din Constituție, care consacră caracterul general obligatoriu al deciziilor Curții Constituționale, se arată că nu poate fi reținută. Prin deciziile invocate în motivarea sesizării (nr.61/2010, nr.51/2012, nr.682/2012), Curtea Constituțională a criticat modificările legislative efectuate cu mai puțin de un an

înaintea alegerilor în sensul că aceste modificări legislative puteau fi de natură să determine dificultăți și încălcări ale unor drepturi. Or, prin modificarea intervalului orar de desfășurare a referendumului nu numai că nu se încalcă respectarea acestor drepturi, ci se respectă recomandările Comisiei de la Veneția.

6. Referitor la susținerea autorilor sesizării privind importanța asigurării accesibilității și previzibilității legii, se apreciază că legea criticată nu aduce modificări procedurii de vot, ci stabilește doar o măsură legislativă prin care se dă Guvernului sarcina de a stabili, prin hotărâre, intervalul orar pentru desfășurarea referendumului național. Se invocă faptul că, “printr-un act guvernamental, în Irlanda, s-a stabilit un interval de vot între orele 7.00-22.00 pentru desfășurarea referendumului de revizuire a Constituției.”

VII. 1. Guvernul a transmis Curții Constituționale, cu Adresa nr.5/5256/2012, înregistrată la Curtea Constituțională cu nr.5066 din 23 iulie 2012, punctul său de vedere, în care se arată că sesizarea de neconstituționalitate este neîntemeiată.

2. În ceea ce privește susținerile privind încălcarea art.1 alin.(3) și (5), art.11 alin.(1) și (2) și art.20 din Constituție, acestea nu pot fi reținute, întrucât Codul bunelor practici în materie electorală invocat de autorii sesizării nu este aplicabil în materia referendumului, pentru care există o reglementare distinctă, respectiv Codul bunelor practici în materia referendumului, adoptat de Comisia de la Veneția la 16-17 martie 2007. Acest din urmă document recomandă ca doar aspectele fundamentale în materia dreptului referendar să nu fie modificate cu mai puțin de 1 an înainte de desfășurarea referendumului. Măsurile tehnico-organizatorice, cum este cazul stabilirii intervalului orar în care se desfășoară referendumul, nu fac parte din aspectele fundamentale în materia referendumului și, pe cale de consecință, acestea pot face obiectul unor

modificări justificate/impuse de buna organizare și desfășurare a scrutinului și cu mai puțin de un an înainte.

3. Cât privește lipsa unei “fundamentări temeinice a actului normativ”, se arată că stabilirea intervalului orar de desfășurare a referendumului constituie o măsură tehnico - organizatorică justificată de necesitatea unei bune desfășurări a acestuia. În plus, măsura a fost determinată de Decizia nr.731/2012 a Curții Constituționale, respectiv de necesitatea asigurării condițiilor optime pentru desfășurarea referendumului, inclusiv în ceea ce privește participarea la acesta a cel puțin jumătate plus unu din numărul persoanelor înscrise în listele electorale permanente. Se invocă și considerentele Hotărârii nr.1/2003 a Curții Constituționale, prin care Curtea a constatat că prin stabilirea desfășurării referendumului național privind revizuirea Constituției în două zile, în loc de o singură zi, nu este afectat interesul general al desfășurării în bune condiții a referendumului, printr-o prezență cât mai mare la urne.

4. Cu privire la invocarea încălcării dispozițiilor art.147 alin.(4) din Constituție, privind obligativitatea deciziilor Curții Constituționale, se apreciază că acestea nu sunt incidente în cauză.

CURTEA,

examinând obiecția de neconstituționalitate, punctele de vedere ale președintelui Senatului, președintelui Camerei Deputaților și Guvernului, raportul judecătorului - raportor, dispozițiile Articolul unic punctul 2 din Legea pentru modificarea Legii nr.3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului, dispozițiile Constituției, precum și dispozițiile Legii nr.47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, reține următoarele:

VIII. 1. Curtea Constituțională a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art.146 lit.a) din Constituție și ale art.1, 10, 15, 16 și 18 din Legea nr.47/1992 pentru organizarea și funcționarea Curții Constituționale, să soluționeze obiecția de neconstituționalitate formulată de cei 63 de deputați aparținând Grupului Parlamentar al Partidului Democrat Liberal.

2. Sub aspectul legalității sesizării, se constată că, deși obiecția de neconstituționalitate a fost depusă direct la Curtea Constituțională, contrar art.15 alin.(4) din Legea nr.47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, potrivit căruia *"Sesizarea făcută de parlamentari se trimite Curții Constituționale în ziua primirii ei, de către secretarul general al Camerei respective"*, aceasta nu este o cauză de inadmisibilitate, ci una de neregularitate. În același sens Curtea s-a mai pronunțat prin Decizia nr.305 din 12 martie 2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 213 din 20 martie 2008.

IX. Obiectul sesizării îl constituie Articolul unic punctul 2 din Legea pentru modificarea Legii nr.3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului, potrivit căruia : *« Articolul 34 se modifică și va avea următorul cuprins : "Art.34.- Intervalul de timp pentru desfășurarea referendumului național se va stabili prin hotărâre a Guvernului. »*

X. În ceea ce privește criticile de neconstituționalitate:

1. Criticile formulate în raport de art.1 alin.(5), art.11 și art.20 din Constituție

1.1 Autorii sesizării invocă, prin prisma dispozițiilor constituționale menționate, recomandările Comisiei de la Veneția cuprinse în Codul bunelor practici în materie electorală – Linii directoare și raport explicativ adoptat în cadrul celei de-a 52 - a sesiuni plenare (Veneția, 18-19 octombrie 2002), precum și dispozițiile art.21 alin.(3) din Declarația Universală a Drepturilor Omului, art.25 din Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice, art.3 din

Protocolul nr.1 adițional la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, acte cu privire la care apreciază că sunt încălcate prin introducerea unui alt interval orar de desfășurare a referendumului cu puțin timp înainte de ziua votării.

1.2. Aceste critici nu pot fi reținute, pentru considerentele ce urmează a fi expuse.

1.3. Curtea constată, mai întâi, că, în mod contrar celor susținute de autorii sesizării, dispozițiile ce fac obiectul acesteia nu introduc un alt interval orar de desfășurare a referendumului pentru demiterea președintelui României, ci reglementează o modalitate de stabilire a acestui interval – prin hotărâre a Guvernului.

1.4. Curtea mai constată că toate dispozițiile cuprinse în actele internaționale invocate în sesizare se referă la o altă materie – cea electorală, care, deși guvernată în mare parte de principii comune cu aceea a organizării și desfășurării referendumului, prezintă trăsături specifice. Imperativul stabilității dreptului este comun ambelor materii, însă problematica reglementării trebuie abordată în mod nuanțat, în funcție de specificul domeniului electoral, respectiv al celui care privește organizarea și desfășurarea referendumului.

1.5. Astfel, spre deosebire de alegeri, care au loc la intervale fixe de timp, data acestora fiind cunoscută cu mult timp înainte de a fi organizate, este puțin probabil ca data unui referendum să fie cunoscută cu un an sau cu mult timp înainte ca acesta să aibă loc. De aceea, Codul bunelor practici în materie de referendum, adoptat de Consiliul pentru Alegeri Democratice la cea de-a 19-a reuniune (Veneția, 16 decembrie 2006) și de Comisia de la Veneția la cea de-a 70-a Sesiune Plenară (Veneția, 16-17 martie 2007), distinge – atunci când abordează stabilitatea legislației în materie de referendum - în cadrul dispozițiilor acesteia, arătând că aspectele fundamentale în materie nu ar trebui

modificate cu mai puțin de un an înaintea unui referendum, sau ar trebui reglementate de Constituție ori la un nivel superior legii ordinare. Potrivit art.II pct.2 lit.c) din Cod, constituie reguli fundamentale în special regulile care privesc: componența comisiilor electorale sau a altui organism însărcinat cu organizarea referendumului; dreptul de vot și listele electorale; validitatea în sens formal și material a textului supus referendumului; efectele referendumului (sub rezerva regulilor de detaliu); participarea partizanilor și adversarilor propunerii la emisiunile mass-media publice.

1.6. Având în vedere acest specific și distincția enunțată, rezultă că elemente ce țin de organizarea și desfășurarea referendumului – cum este și intervalul orar - pot fi modificate cu mai puțin de un an înainte de data acestuia, câtă vreme nu este afectat interesul general al desfășurării în bune condiții a referendumului.

1.7. De altfel, au existat situații în care desfășurarea referendumul național (de exemplu referendumul pentru revizuirea Constituției) a fost stabilită la două zile, în loc de o singură zi, în vederea realizării aceleiași interes general. Sesizată fiind cu contestația referitoare la modul de respectare a procedurii privind organizarea și desfășurarea acelui referendum, Curtea Constituțională a respins-o prin Hotărârea nr.1/2003, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.728 din 17 octombrie 2003, ale cărei considerente de principiu pot fi reținute, *mutatis mutandis*, și în prezenta cauză.

2. Criticile formulate în raport de prevederile "art.1 alin.(5) din Constituție cu trimitere la art.48 din Legea nr.3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului"

2.1. Autorii sesizării susțin că se încalcă normele constituționale și legale invocate, întrucât s-a procedat la modificarea legii "la mai mult de 10 zile de la

data la care a fost anunțat referendumul” , ceea ce este în contradicție cu textele constituționale și legale invocate.

2.2. Aceste critici pornesc de la o premisă eronată, astfel încât concluzia autorilor sesizării, în sensul încălcării dispozițiilor constituționale, este nefondată.

2.3. Curtea constată în acest sens că, potrivit art.48 din Legea nr.3/2000, *”Măsurile tehnico-organizatorice privitoare la referendumul național se stabilesc de Guvernul României în termen de 10 zile de la data la care a fost anunțat referendumul.”* Ipoteza textului legal citat se referă la măsuri dispuse de Guvern. Această autoritate publică trebuie să se supună – cât privește categoria de măsuri reglementată de norma juridică - dispoziției aceleiași norme. Or, în prezenta cauză, este criticat un text de lege adoptat de Parlament, respectiv o nouă regulă pe care legiuitorul primar a stabilit-o cu privire la intervalul de timp pentru desfășurarea referendumului, iar nu un act al Guvernului.

2.4. Prin critica formulată este vizat un eventual act ulterior al Guvernului, dat în aplicarea art.34 din Legea nr.3/2000, astfel cum a fost modificat. Or, Curtea Constituțională, în exercitarea competenței sale de control al constituționalității legilor înainte de promulgare, prevăzută de art.146 li.a) din Constituție, se pronunță asupra conformității legilor adoptate cu Constituția, iar nu cu privire la legalitatea unor eventuale acte subsecvente ce urmează a fi date în temeiul normelor ce fac obiectul sesizării de neconstituționalitate.

3. Criticile privind impredictibilitatea și neclaritatea textului ce face obiectul sesizării

3.1. În opinia autorilor sesizării, lăsând posibilitatea Guvernului de a ”jongla” cu perioada de desfășurare a scrutinului, textul de lege este impredictibil, iar eficacitatea măsurilor în cauză este pusă sub semnul întrebării

față de data la care vor fi adoptate sau aprobate, ceea ce are ca efect crearea unei suspiciuni în ceea ce privește rezultatele acestuia.

3.2. Aceste critici sunt întemeiate, pentru următoarele considerente :

3.3. Referendumul național reprezintă, în conformitate cu dispozițiile art.2 din Constituție, una dintre formele de exprimare a voinței suverane a poporului român. Importanța pe care legiuitorul constituant a acordat-o acestui instrument al democrației directe se reflectă și în dispozițiile art.73 alin.(3) lit.d) din Constituție, potrivit cărora organizarea și desfășurarea referendumului se stabilesc prin lege organică. De altfel, și Codul bunelor practici în materie de referendum recomandă, în art. II pct.2 lit.a), ca, în afară de regulile privitoare la aspectele tehnice și de detaliu, care pot fi reglementate prin acte ale executivului, regulile în materie referendară să aibă cel puțin rang de lege.

3.4. Constituie astfel de aspecte tehnice și de detaliu cele care privesc, de exemplu, programul calendaristic pentru realizarea acțiunilor necesare desfășurării referendumului, bugetul alocat acestuia, modelul ștampilelor, buletinelor de vot, listelor electorale și proceselor - verbale ce urmează a fi utilizate.

3.5. Întrucât intervalului orar al referendumului constituie unul dintre elementele procedurii de organizare și desfășurare a acestuia, iar nu un aspect de ordin tehnic sau de detaliu, stabilirea sa este supusă regulii instituită de art.73 alin.(3) lit.d) din Constituție, respectiv aceea a reglementării prin lege organică. Ca urmare, reglementarea sa prin hotărâre de Guvern contravine textului constituțional de referință. De altfel, o astfel de reglementare ar fi de natură să determine o stare de incertitudine cu privire la un element al acestei proceduri, în contradicție cu principiul securității juridice instituit, implicit, de art.1 alin.(5) din Constituție.

3.6. Astfel fiind, Curtea constată că Articolul unic pct.2 din Legea pentru modificarea Legii nr.3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului încalcă prevederile art.1 alin.(5) și art.73 alin.(3) lit.d) din Constituție.

3.7 De altfel, prin Decizia nr.735 din 24 iulie 2012, Curtea Constituțională a respins, ca neîntemeiată, obiecția de neconstituționalitate și a constatat că dispozițiile articolului unic pct.4 [referitor la art.I pct.5² din Ordonanța de urgență a Guvernului nr.41/2012] din Legea pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr.41/2012 pentru modificarea și completarea Legii nr.3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului sunt constituționale. Art.34 din Legea nr.3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului în redactarea dată de textul de lege asupra căruia Curtea s-a pronunțat prin decizia menționată are următoarea redactare: *“Scrutimul se va deschide la ora 7.00 și se va încheia la ora 23.00”*.

Pentru considerentele expuse, în temeiul art. 146 lit.a) și al art.147 alin.(4) din Constituția României, precum și al art.15 alin.(1) din Legea nr.47/1992, cu unanimitate de voturi,

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

În numele legii

DECIDE:

Admite obiecția de neconstituționalitate și constată că dispozițiile Articolul unic pct.2 din Legea pentru modificarea Legii nr.3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului sunt neconstituționale.

Definitivă și general obligatorie.

Decizia se comunică Președintelui României, președinților celor două Camere ale Parlamentului și primului-ministru și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Dezbaterea a avut loc la data de 24 iulie 2012 și la aceasta au participat: Augustin Zegrean, președinte, Aspazia Cojocaru, Acsinte Gaspar, Petre Lăzăroiu, Mircea Ștefan Minea, Iulia Antoanella Motoc, Ion Predescu, Puskas Valentin Zoltan, Tudorel Toader, judecători.

**PREȘEDINTELE
CURȚII CONSTITUȚIONALE,**
Augustin Zegrean

PRIM MAGISTRAT – ASISTENT,

Marieta Safta

A handwritten signature of Marieta Safta, consisting of a large loop followed by a stylized 'S' and 'A'.